

Pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaiset arvot

Kirsi Husu, TtM,
psykoterapeutti,
työnohjaaja (STOry),
tohtorikoulutettava JYU,
kirsi.husu@saunalahti.fi

Tiivistelmä

Artikkelissa tarkastellaan suomalaisten pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaisia arvoja ja niiden suhdetta ammatillisiin arvoihin. Määrittelen aluksi lyhyesti henkilökohtaisten arvojen käsitettä, esittelen Schwartzin arvoteorian ja hahmottelen henkilökohtaisten arvojen yhteyttä ammatillisiin arvoihin. Tämän jälkeen esittelen vuonna 2022 toteutetun verkkokyselyn (n=73) tuloksia, jonka perusteella pari- ja perhepsykoterapeutit arvostavat erityisesti kasvuarvoja (itsensä ylittäminen ja muutosvalmius). Nämä arvot motivoivat tukemaan muiden ihmisten ja luonnon hyvinvointia sekä kannustavat oppimiseen ja muutokseen. Pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaiset arvot ovat linjassa heidän ammattieettisten ohjeidensa kanssa, jotka korostavat asiakkaiden ihmisarvoa, terapiatyön luottamuksellisuutta, oikeudenmukaisuutta ja ammatillisesta osaamisesta huolehtimista. Pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaisten ja ammatillisten arvojen tunnistamista voidaan tukea koulutuksissa ja työnohjauksissa esimerkiksi reflektiivisten keskustelujen, arvopäiväkirjojen, rooliharjoitusten ja simulaatioiden avulla. Arvotietoisuus vahvistaa eettistä ja vastuullista psykoterapeuttista toimintaa.

Asiasanat: henkilökohtaiset arvot, ammatilliset arvot, pari- ja perheterapia

Johdanto

Pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaisten arvojen näkyväksi tekeminen on tärkeää sekä ammatillisen itsereflektiokyvyn kehittämiseksi että asiakkaiden suojelun näkökulmasta (muun muassa Beauchamp 2007; Fife ym. 2007). Pari- ja perheterapiassa terapeutti kohtaa useiden henkilöiden arvomaailmoja samanaikaisesti ja joskus yksittäisen perheenjäsenen arvot saattavat olla ristiriidassa paitsi terapeutin myös muun perheen arvojen kanssa. Henkilökohtaisten arvojen tiedostaminen auttaa ehkäisemään tilanteita, joissa terapeutin omat arvot, tiedostetut tai tiedostamattomat, ohjaavat päätöksentekoa tavalla, joka ei palvele asiakkaiden parasta (muun muassa Melito 2003; Fife ym. 2007; Moyo 2016). Terapeuttisessa suhteessa asiakkaiden asema on lähtökohtaisesti haavoittuva. He paljastavat henkilökohtaisia kokemuksiaan, tunteitaan ja elämänsä kipukohtia ammattilaiselle, jolla on sekä tiedollista että institutionaalista valtaa. Kun yksittäiset psykoterapeutit ja terapeuttien ammatilliset yhteisöt ovat tietoisia omista arvoistaan, he kykenevät paremmin ylläpitämään eettisesti perusteltua toimintaa (Fife ym. 2007), vahvistamaan moraalista rohkeuttaan (Gallagher 2011) ja varmistamaan hoitopäätöksiensä pohjautuvan ensisijaisesti ammatillisiin arvoihin ja asiakkaiden tarpeisiin eikä ammattilaisen henkilökohtaisiin preferensseihin (Beauchamp 2007).

Henkilökohtaiset arvot

Henkilökohtaiset arvot voidaan määritellä kognitiivisiksi representaatioiksi toivotuista päämääristä, jotka motivoivat yksilön toimintaa ja ohjaavat valintoja erityisesti tilanteissa, joissa tavanomaiset toimintamallit eivät ole sovellettavissa (Rokeach 1973; Schwartz 1992). Arvot palvelevat ihmisen perustarpeiden, kuten biologisten sekä yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisen hyväksynnän tarpeiden, täyttymistä (Rokeach 1973). Ihmiset järjestävät arvonsa tärkeysjärjestykseen, jolloin muodostuu yksilöllinen arvohierarkia (Schwartz 1992). Mitä merkityksellisempi arvo henkilölle on, sitä voimakkaammin se ohjaa hänen käyttäytymistään ja päätöksentekoaan. Esimerkiksi vallan arvostaminen motivoi vallan tavoittelua kaikissa niissä tilanteissa, joissa se on mahdollista.

Henkilökohtaiset arvot ovat olennainen osa yksilön minuuden rakennetta. Vaikka arvot ovat yhteydessä yksilön muihin ominaisuuksiin, kuten persoonallisuuden piirteisiin, ne muodostavat kuitenkin oman, näistä erillisen ulottuvuutensa (Parks-Leduc ym. 2015). Persoonallisuuspsykologi Dan McAdamsin (1995) esittämä kolmitasoinen persoonallisuuden malli tarjoaa selkeän viitekehyksen henkilökohtaisten arvojen sijoittumiselle yksilön persoonallisuuden kokonaisuuteen. Mallissa ensimmäiselle tasolle eli persoonallisuuden ytimeen, asettuvat temperamentti ja persoonallisuuspiirteet, jotka kuvaavat suhteellisen pysyviä käyttäytymis-, ajattelu- ja tuntemistaipumuksia. Toisen tason muodostavat henkilökohtaiset pyrkimykset, joita ovat esimerkiksi ihmisen tavoitteet,

motiivit, arvot ja selviytymiskeinot. Mallin ylimmällä eli kolmannella tasolla on yksilön narratiivinen identiteetti, joka kuvaa henkilön käsitystä omasta itsestään.

Henkilökohtaiset arvot alkavat muotoutua varhaisessa elämänvaiheessa, erityisesti lapsuuden perheen ja koulun kaltaisten ensisijaisten sosiaalisten yhteisöjen vaikutuksesta (Sagiv & Schwartz 2022). Näiden ensimmäisten vuosikymmenten aikana ympäristö muovaa yksilön käsityksiä siitä, mikä on tärkeää ja tavoiteltavaa elämässä. Arvot voivat olla syvästi juurtuneita ja toimia perustana myöhemmälle ammatilliselle kehitykselle (Arieli ym. 2020). Arvojen tärkeysjärjestys on yleensä melko vakiintunut aikuisiässä. Tutkimuskirjallisuuden perusteella kuitenkin tiedetään, että henkilökohtaiset arvot voivat muuttua elämänkaaren aikana, erityisesti ikääntymisen ja merkittävien elämänmuutosten myötä (Sagiv & Schwartz 2022). Henkilökohtaiset arvot ovat siis yksilöllisiä ilmentäen sekä pysyvyyttä että sopeutumista elämän eri vaiheissa. Yksilön arvot heijastavat myös aina jossain määrin ympäröivän kulttuurin normeja, uskomuksia ja merkitysjärjestelmiä (Hofstede 2001; Inglehart 1977; Schwartz 2006).

Schwartzin arvoteoria

Arvotutkija, sosiaalipsykologi Shalom H. Schwartzin arvoteoria tarjoaa erään maailman käytetyimmistä ja empiirisesti vahvistetuimmista tavoista mitata ja ymmärtää ihmisten arvoja eri kulttuureissa. Schwartzin mukaan henkilökohtaiset arvot muodostuvat kymmenestä perusarvosta, jotka sijoittuvat kehämäiseen rakenteeseen. Kehällä vierekkäiset arvot tukevat toisiaan, kun taas vastakkaisilla puolilla olevat arvot ovat usein ristiriidassa keskenään (Sagiv & Schwartz 2022). Arvot palvelevat joko yhteisöllisiä tai henkilökohtaisia intressejä.

Kymmenen perusarvoa asettuu arvokehällä kahdelle pääulottuvuudelle:

1. Itsensä ylittäminen – itsensä korostaminen: Tämä ulottuvuus kuvaa jatkumoa sosiaalisesta kasvusta (esimerkiksi auttaminen, suvaitsevaisuus) minän suojaamiseen (esimerkiksi vallan tavoittelu, menestys).
2. Muutosvalmius – säilyttäminen: Ulottuvuus kuvaa jatkumoa henkilökohtaisesta kasvusta (esimerkiksi avoimuus muutokselle, itsensä kehittäminen) yhteisön ja perinteiden suojaamiseen (esimerkiksi turvallisuus, perinteet).

Itsensä ylittämisen ja muutosvalmiuden alueelle sijoittuvat arvot ovat niin sanottuja kasvuarvoja, jotka liittyvät haluun ylittää omat rajat ja tukea muiden hyvinvointia. Ne kannustavat oppimiseen, muutokseen ja yhteisöllisyyteen. Itsensä korostamisen ja säilyttämisen alueelle sijoittuvat arvot ovat suojaavia arvoja, joiden tavoitteena on turvata yksilön tai yhteisön asema ja jatkuvuus. Nämä korostavat pysyvyyttä, järjestystä ja oman aseman säilyttämistä. Ne liittyvät usein haluun suojella itseä, omaa ryhmää tai yhteiskuntaa

muutoksilta. Arvot ja niiden motivaatiosisällöt ovat esitetty taulukossa 1 (Puohiniemi 2002, s. 33–37; Sagiv & Schwartz 2022).

Taulukko 1. Kymmenen perusarvoa motivaatiosisältöineen jaoteltuna neljään luokkaan		
Itsensä ylittäminen	Universalismi	Ihmisten sekä luonnon hyvinvointitarpeiden ymmärtämistä, arvostusta, suvaitsemista ja suojelua.
	Hyväntahtoisuus	Lähipiiriin kuuluvien ihmisten hyvinvoinnin edistämistä ja etusijalle asettamista.
Säilyttäminen	Yhdenmukaisuus	Pidättäytymistä teoista ja mieltymyksistä, jotka voivat häiritä muita tai ovat ristiriidassa yhteisön odotuksiin tai normeihin.
	Perinteet	Kulttuurin tai uskonnon edellyttämien tapojen noudattamista, kunnioitusta, hyväksymistä ja näihin sitoutumista.
	Turvallisuus	Yhteiskunnan, lähipiirin ja oman elämän tasaisuutta ja harmonista jatkuvuutta.
Itsensä korostaminen	Valta	Muiden ihmisten ja resursien hallintaa sekä yhteiskunnallisen arvostuksen ja statuksen haluamista.
	Suoriutuminen	Henkilökohtaisen menestyksen tavoittelua kulttuurin arvostamia standardeja noudattaen.
Muutosvalmius	Mielihyvä	Mielihyvän ja nautintojen etsimistä sekä itsensä hemmottelua.
	Virikkeisyys	Jännityksen ja uuden etsimistä sekä halua kohdata haasteita.
	Itseohjautuvuus	Toiminnan ja ajattelun vapautta, omien päämäärien valintaa sekä uuden tutkimista ja luomista.

Henkilökohtaisten arvojen suhde ammatillisiin arvoihin

Ammatilliset arvot omaksutaan pääasiassa opintojen ja työelämään siirtymisen yhteydessä. Sosiaalistuminen ammatilliseen yhteisöön mahdollistaa sen, että yksilö omaksuu yhteisön jakamat käsitykset hyvästä ja tavoiteltavasta toiminnasta. Ammatillisen yhteisön arvot eivät ainoastaan ohjaa yksilön toimintaa, vaan myös oikeuttavat ja muokkaavat sekä yksilön että ryhmän uskomuksia, normeja ja tavoitteita (Sagiv & Schwartz 2022). Arvot muodostavat siis perustan sekä yksilön, että ammattiyhteisöjen toiminnalle työelämässä. Arvot vaikuttavat päätöksentekoon, ohjaavat käyttäytymistä ja määrittävät, mikä koetaan oikeaksi ja tavoiteltavaksi ammatilliseksi toiminnaksi.

Terveydenhuollon alalla arvojen rooli korostuu erityisesti tilanteissa, joissa yksiselitteiset ohjeistukset eivät anna suoraa vastausta käsillä olevaan ongelmaan. Terveydenhuollon ammattilaisille keskeisiä arvoja ovat muun muassa ihmisarvon kunnioittaminen, hyvän tekeminen ja vahingon välttäminen, arvostava ja inhimillinen vuorovaikutus sekä ammattitaidon ylläpitäminen (Beauchamp 2007; Etene 2011). Ammatillisten ja henkilökohtaisten arvojen välillä on yhteys (Moyo ym. 2016), ja usein henkilö onkin jo lähtökohtaisesti hakeutunut opiskelemaan alaa, jonka arvomaailma on yhteneväinen hänen henkilökohtaisten arvojensa kanssa (Arieli ym. 2020).

Tutkimuskirjallisuudessa on havaittu sekä ammatillisten että henkilökohtaisten arvojen vaikuttavan terveydenhuollon ammattilaisten päätöksentekoon kliinisessä työssä (Moyo ym. 2016). Psykoterapeutin henkilökohtaiset arvot saattavat siis joko vahvistaa tai heikentää hänen moraalista rohkeuttaan toimia ammatillisesti vaikeissa ristiriitatilanteissa. Esimerkiksi vahvat universalismi ja hyväntahtoisuus -arvot voivat olla yhteydessä halukkuuteen puuttua epäoikeudenmukaisuuteen, kun taas voimakkaasti yhdenmukaisuutta tai turvallisuutta painottava terapeutti voi vältellä konfliktia, vaikka ammattieettisesti perusteltu toiminta edellyttäisi asian nostamista käsittelyyn. Henkilökohtaisten arvojen ja ympäröivän yhteisön arvojen yhteneväisyyden on havaittu olevan yhteydessä myös parempaan subjektiivisen hyvinvoinnin kokemukseen (Sagiv & Schwartz 2022), mikä viittaa siihen, että yhtenevät henkilökohtaiset ja ammatilliset arvot saattavat edistää työhyvinvointia.

Suomalaisten pari- ja perheterapeuttien henkilökohtaiset arvot

Aineisto ja menetelmät

Suomalaisten pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaisia arvoja selvitettiin verkkokyselyllä syksyllä 2022 osana kirjoittajan tekeillä olevan väitöskirjan osatutkimusta (katso Husu ym. 2025). Tutkimusaineisto kerättiin mukavuusotannalla jakamalla osallistumiskutsua psykoterapeuttien ammatillisille yhteisöille (muun muassa eri viitekehyksiä edustavat psykoterapeuttiyhdistykset) sekä Facebookissa psykoterapeuttien keskustelupalstalla. Arvokyselynä käytettiin Schwartzin arvoteoriaan pohjautuvaa PVQ-21-

kyselylomaketta. Kyselylomake on käytössä myös vuosittain toteutettavassa European Social Survey -tutkimuksessa, ja kysely on validoitu Suomessa. Kyselyssä esitetään 21 kuvausta erilaisista ihmisistä (esimerkiksi ”Ideoiden tuottaminen ja luovuus on hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti”) ja vastaajan on valittava kuinka paljon tai vähän kuvaus sopii häneen itseensä (1=ei lainkaan samanlainen kuin minä...6=erittäin paljon samanlainen kuin minä). Tutkittavien vastaukset keskitettiin arvotutkimuksissa yleisesti käytössä olevan ohjeen mukaisesti (Schwartz 2021) Keskittämässä kullekin vastaajalle laskettiin ensin 21 väittämän keskiarvo, joka kuvaa vastaajan yleistä vastaus-tasoa. Tämän jälkeen jokaisesta 10 arvosta vähennettiin edellä mainittu vastaajakohtainen keskiarvo, jolloin saatiin keskitetyt arvopisteet. Menetelmän tavoitteena on korostaa arvojen suhteellista merkitystä yksilölle sen sijaan, että tarkasteltaisiin vain absoluuttisia arvoja.

Tutkimukseen osallistui 73 henkilöä, jotka ilmoittivat psykoterapeuttikoulutuksensa terapiamuodon olevan pari- ja/tai perheterapia. Osallistujista 90 % oli naisia. Vastaajien keski-ikä oli 55.8 vuotta (vaihteluväli 30–76). Vastaajien koulutustaustat esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2. Vastaajien koulutukset		
	n	%
Psykoterapeutti	51	70
Vaativan erityistason psykoterapeutti/kouluttajapsykoterapeutti	22	30
<i>Ammatillinen koulutus</i>		
Sairaanhoitaja/toimintaterapeutti tmv	32	43.8
Lääkäri	4	5.5
Psykologi	6	8.2
Sosiaalityöntekijä/sosionomi	19	26
Teologi/diakoni	10	13.7
Muu tai useita taustakoulutuksia	2	2.8
<i>Akateemisen koulutuksen taso</i>		
Ammattikorkeakoulu/opisto	32	43.8
Ylempi amk	10	13.7
Ylempi korkeakoulu (yliopisto)	25	34.2
Lisensiaatti	3	4.1
Tohtori	3	4.1

Tulokset

Kyselytutkimuksen perusteella suomalaiset pari- ja perhepsykoterapeutit arvostavat itsensä ylittämiseen liittyviä arvoja (taulukko 3). Nämä arvot viittaavat haluun asettaa omat tarpeet ja henkilökohtaiset intressit sivuun toisten ihmisten ja luonnon hyväksi. Toiselle sijalle arvohierarkiassa sijoittunut muutosvalmius kuvaa joustavuutta, halua oppia uutta ja rohkeutta kohdata haastavia tilanteita. Sen sijaan säilyttämisen ja erityisesti itsensä korostamisen arvostus oli vähäistä, mikä kertoo siitä, että perinteiden ja pysyvyyden ylläpitäminen sekä oman aseman ja etujen korostaminen eivät ole vastaajille erityisen tärkeitä.

Tutkimuksessa tarkasteltiin lisäksi demografisten tekijöiden yhteyttä arvoihin. Tässä tutkimuksessa terapeutin ikä oli negatiivisessa yhteydessä säilyttämisen arvoon eli mitä iäkkäämpi terapeutti oli, sitä vähemmän hän arvosti säilyttämiseen liittyviä arvoja ($r = -0.276$, $p = 0.018$). Koulutustaso sen sijaan oli positiivisessa yhteydessä itsensä korostamiseen, eli mitä korkeampi terapeutin akateeminen koulutustaso oli, sitä enemmän hän arvosti itsensä korostamisen arvoja ($r = 0.261$, $p = 0.025$). Tilastollisen merkitsevyyden rajana oli $p < 0.05$.

Taulukko 3. Pari- ja perheterapeuttien henkilökohtaiset arvot (n=73)			
	Keskiarvo	Keskihajonta	Arvojärjestys
Itsensä ylittäminen	1.414	0.491	1.
Muutosvalmius	0.210	0.490	2.
Säilyttäminen	-0.331	0.534	3.
Itsensä korostaminen	-1.622	0.686	4.

Johtopäätökset ja käytännön suosituksia

Kyselytutkimus osoittaa, että suomalaiset pari- ja perhepsykoterapeutit arvostavat erityisesti kasvuarvoja, jotka kannustavat edistämään muiden hyvinvointia sekä tukemaan oppimista, muutosta ja yhteisöllisyyttä. Tutkimustuloksia tulkittaessa on huomioitava vastaajien sukupuoli- ja ikärakenne. Enemmistö vastaajista oli naisia, ja aiempien arvotutkimuksien mukaan naiset arvostavat miehiä enemmän itsensä ylittämiseen liittyviä arvoja (Schwartz & Rubel 2005). Aineiston sukupuoli- ja ikäjakauma vastanee melko hyvin suomalaisten pari- ja perhepsykoterapeuttien jakaumia, sillä psykoterapeuteista merkittävä osa sijoittuu vanhempiin ikäluokkiin (Lindfors 2024) ja ala on kirjoittajan omien havaintojen mukaan Suomessa naisvaltainen.

Tutkimustulos iän negatiivisesta yhteydestä säilyttämisen arvoihin haastaa aiempia arvotutkimuksia, joissa on havaittu vanhempien henkilöiden arvostavan säilyttämiseen

liittyviä arvoja nuorempia enemmän (Sagiv & Schwartz 2022). Psykoterapeutin ammatti saattaisi osaltaan selittää tulosta, sillä terapiatyössä korostuvat muutos, joustavuus ja asiakkaiden yksilöllinen kasvu, jotka ovat ristiriidassa säilyttämisen arvoihin liittyvien yhdenmukaisuuden ja perinteiden kunnioittamisen kanssa. Tämän asian tarkempi selvittäminen edellyttäisi kuitenkin jatkotutkimuksia, joissa tutkittaisiin mahdollisia arvomuutoksia psykoterapiakoulutuksen ja terapeuttina toimimisen aikana. On myös mahdollista, että psykoterapeutin ammattiin hakeutuu henkilöitä, joiden arvopohja on jo valmiiksi vähemmän säilyttämisorientoitunut. Löydös koulutustason positiivisesta yhteydestä itsensä korostamiseen liittyviin arvoihin on ymmärrettävä, akateemiset opinnot edellyttävät opiskelijoilta vahvaa henkilökohtaista suoriutumista.

Pari- ja perhepsykoterapeuttiyhdistyksen parhaillaan jäsenistöllään lausuntokierroksella olevat ammattieettiset ohjeet korostavat asiakkaiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, hyvien ja turvallisten ihmissuhteiden edistämistä, luottamuksellisuutta ja totuudellisuutta sekä asiakkaiden edun toteuttamista (Perhe- ja pariterapiayhdistys 2025). Lisäksi eettiset ohjeet painottavat asiakkaiden tasavertaista kohtaamista, ammatillisessa roolissa pitäytymistä ja riippumattomuutta, hoitosuhteen rajoista huolehtimista, ammattitaidon ylläpitämistä ja oman osaamisen rajojen tunnistamista sekä vastuuta kollegoista, ammattikunnasta ja yhteistyötä muiden ammattiryhmien kanssa.

Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että pari- ja perhepsykoterapeuttien henkilökohtaiset arvot ovat linjassa ammatillisten arvojen kanssa, ja ne tukevat osaltaan eettisesti vastuullista ja asiakkaiden hyvinvointia edistävää terapiatyötä.

Vaikka henkilökohtaisten arvojen arvohierarkia on aikuisiällä melko pysyvä, yksittäisten arvojen merkitys muuttuu kuitenkin ajan saatossa kokemusten, ammatillisen kasvun ja yhteiskunnallisten muutosten myötä (Sagiv & Schwartz 2022). Henkilökohtaisten ja ammatillisten arvojen kirkastaminen auttaa psykoterapeutteja tunnistamaan omia ennako-oletuksiaan, refleктоimaan päätöksiään ja vahvistamaan rohkeutta toimia eettisesti kestäväällä tavalla. Lisäksi psykoterapeuttiyhteisöjen sisäinen ja keskinäinen vuoropuhelu psykoterapian arvoista ylläpitää ammatillista kulttuuria, tukee kollegiaalista oppimista ja edistää yhteisöllistä vastuullisuutta, mikä vahvistaa sekä yksilön että koko ammattikunnan eettistä ja arvopohjaista toimintaa.

Arvotyöskentelyä voidaan toteuttaa monin tavoin sekä työnohjauksissa että koulutuksissa. Esimerkkinä reflektiiviset ryhmäkeskustelut (muun muassa Bruun ym. 2019), joissa osallistujat pohtivat henkilökohtaisia arvojaan, niiden suhdetta ammatillisiin arvoihin ja vaikutusta ammatilliseen päätöksentekoon, asiakastyöhön ja vuorovaikutukseen. Tähän voidaan yhdistää konkreettisia tapausesimerkkejä, joissa arvioidaan, miten arvot näkyvät ammatillisissa valinnoissa, hoitosuhteen rajoissa tai konfliktitilanteissa. Kokeilemisen arvoinen menetelmä voisi olla myös arvopäiväkirjan pitäminen oppimispäiväkirjan tapaan (Artioli ym. 2021). Päiväkirjassa terapeutti voisi säännöllisesti kirjata havaintojaan omien arvojensa sekä mahdollisten arvoristiriitojen ilmenemisestä työssä. Koulutuksissa ja

työnohjauksissa voidaan lisäksi käyttää rooliharjoituksia (Ronning 2019) ja simulaatioita (Williams 2017), joissa osallistujat harjoittelevat eettistä päätöksentekoa ja pohtivat valintojensa arvolähtökohtia turvallisessa ympäristössä. Näiden menetelmien avulla arvotyöskentely ei jää pelkäksi teoreettiseksi pohdinnaksi, vaan siitä tulee konkreettinen osa ammatillista kasvua, päätöksentekoa ja vastuullista asiakastyötä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että tietoisuus omista henkilökohtaisista arvoista ja niiden reflektointi suhteessa ammatillisiin arvoihin tukevat pari- ja perhepsykoterapeutin eettistä päätöksentekoa sekä ammatillista kasvua ja tämän myötä asiakkaiden hyvinvointia.

Kiitokset

Kiitän Eija-Liisa Rautiaista tekstin kommentoinnista ja rakentavista korjausehdotuksista, jotka auttoivat selkeyttämään artikkelia.

Lähteet

- Arieli, S. ym. (2020). Values at Work: The Impact of Personal Values in Organisations. *Applied Psychology*, 69(2), 230–275. <https://doi.org/10.1111/apps.12181>
- Artioli, G. ym. (2021). Health professionals and students' experiences of reflective writing in learning: A qualitative meta-synthesis. *BMC medical education*, 21(1), 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12909-021-02831-4>
- Beauchamp, T. L. (2007). The 'four principles' approach to health care ethics. Teoksessa R. E. Ashcroft, A. Dawson, H. Draper, J. R. McMillan & M. R. Tonelli (Toim.), *Principles of Health Care Ethics*, 2. painos, 3–10. Chichester: John Wiley & Sons.
- Bruun, H., Huniche, L., Stenager, E., Mogensen, C. B., & Pedersen, R. (2019). Hospital ethics reflection groups: A learning and development resource for clinical practice. *BMC medical ethics*, 20(1), 75–16. <https://doi.org/10.1186/s12910-019-0415-5>
- Etene (2011). *Sosiaali- ja terveystieteiden eettinen perusta*. ETENE-julkaisu 32. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveystieteiden eettinen neuvottelukunta ETENE. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Helsinki. Haettu 15.5.2025 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3195-4>
- Fife, S. T., & Whiting, J. B. (2007). Values in Family Therapy Practice and Research: An Invitation for Reflection. *Contemporary family therapy*, 29(1-2), 71-86. <https://doi.org/10.1007/s10591-007-9027-1>

- Gallagher, A. (2011). Moral Distress and Moral Courage in Everyday Nursing Practice. *Online journal of issues in nursing*, 16(2), 1B. <https://doi.org/10.3912/OJIN.Vol16No02PPT03>
- Hofstede G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks, CA: Sage. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(02\)00184-5](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(02)00184-5)
- Husu, K. ym. (2025). Personal values among Finnish psychotherapists: A cross-sectional study. *European Journal of Psychotherapy, Counselling and Health, Early Online*. <https://doi.org/10.1080/13642537.2025.2589508>
- Inglehart, R. F. (1977). Values, Objective Needs, and Subjective Satisfaction Among Western Publics. *Comparative Political Studies*, 9, 429–458. <https://doi.org/10.1177/001041407700900403>
- Lindfors, O. (2024). Psychotherapy and psychotherapists in Finland from 1980's to 2020's – reflections on changes as seen by a psychoanalytic practitioner-researcher. *Psychiatria Fennica*, 55, 18–27. https://www.psykiatriantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/2024/10/Psychiatria_Fennica%E2%94%ACa2024_InvitedEditorial_Lindfors.pdf
- McAdams, D. P. (1995). What Do We Know When We Know a Person? *Journal of personality*, 63(3), 365-396. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1995.tb00500.x>
- Melito, R. (2003). Values in the role of the family therapist: self determination and justice. *Journal of marital and family therapy*, 29(1), 3-11. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2003.tb00378.x>
- Moyo, M. ym. (2016). Healthcare practitioners' personal and professional values. *Advances in health sciences education: theory and practice*, 21(2), 257-286. <https://doi.org/10.1007/s10459-015-9626-9>
- Parks-Leduc, L. ym. (2015). Personality Traits and Personal Values: A Meta-Analysis. *Personality and social psychology review*, 19(1), 3-29. <https://doi.org/10.1177/1088868314538548>
- Perhe- ja pariterapiayhdistys (2025). *Perhe- ja pariterapiayhdistyksen ammattieettiset periaatteet perhe- ja paripsykoterapeuteille sekä alan opiskelijoille ja kouluttajille*. Haettu 16.11.2025 osoitteesta https://perheterapiayhdistys.fi/wp-content/uploads/2025/10/PPT-eettiset-ohjeet-jaseniston-kommentoitavaksi-22.10.2025-pdf.pdf?fbclid=IwY2xjawOGiGZleHRuA2FlbQIxMABicmlkETAyUzkza3NSZlFmMUZXbXdhc3J0YwZhcHBfaWQQMjlyMDM5MTc4ODIwMDg5MghjYWxsc2l0ZQEyAAEeRdx06EgqgR9pEu0M6KoCe03_wY-dHs-TOgibQit1p_BY_RbteaSg2qWHzZk_aem_Erg2yPesPc-IEPHPu_ZoCQ

- Puohiniemi, M. (2002). *Arvot, asenteet ja ajankuva. Opaskirja suomalaisen arkielämän tulkintaan*. Vantaa: Limor kustannus.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: Free Press
- Ronning, S. B., & Bjorkly, S. (2019). The use of clinical role-play and reflection in learning therapeutic communication skills in mental health education: An integrative review. *Advances in medical education and practice*, 10, 415-425.
<https://doi.org/10.2147/AMEP.S202115>
- Sagiv, L., & Schwartz, S. H. (2022). Personal Values Across Cultures. *Annual review of psychology*, 73(1), 517-546. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-020821-125100>
- Schwartz S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology* 25:1-65. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)
- Schwartz S. H. 2006. A theory of cultural value orientations: explication and applications. *Comparative Sociology* 5(2-3), 137-82. <https://doi.org/10.1163/156913306778667357>
- Schwartz, S. H. (2021). A Repository of Schwartz Value Scales with Instructions and an Introduction. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(2).
<https://doi.org/10.9707/2307-0919.1173>
- Schwartz, S. H., & Rubel, T. (2005). Sex Differences in Value Priorities: Cross-Cultural and Multimethod Studies. *Journal of personality and social psychology*, 89(6), 1010-1028.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.6.1010>
- Williams, B., Reddy, P., Marshall, S., Beovich, B., & McKarney, L. (2017). Simulation and mental health outcomes: A scoping review. *Advances in simulation (London)*, 2(1), 2.
<https://doi.org/10.1186/s41077-016-0035-9>